

**ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ
ІМЕНІ ІВАНА БОБЕРСЬКОГО**

Кафедра інформатики, кінезіології та кіберспорту

Свістельник І. Р.

ЛЕКЦІЯ № 10-11

Структура наукової статті, реферату та доповіді. Вимоги до контенту та оформлення. Ідентифікатор DOI

з навчальної дисципліни

„ІНФОРМАЦІЙНА КУЛЬТУРА ТА АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ”
галузь знань 24 „Сфера обслуговування”
спеціальність 241 „Готельно-ресторанна справа”
рівень вищої освіти – бакалавр
факультет туризму

ТЕМА. Структура наукової статті, реферату та доповіді. Вимоги до контенту та оформлення. Ідентифікатор DOI

План:

1. Структура наукової статті.
2. Ідентифікатор DOI.
3. Як написати наукову статтю.

Наукова стаття – один з основних видів публікацій. Вона містить виклад проміжних або кінцевих результатів наукового дослідження, висвітлює конкретне окреме питання з теми, засвідчує науковий пріоритет автора, робить матеріал відомим фахівцям.

Наукові статті виконують такі функції:

1) *дослідницьку* – містять результати наукового дослідження та є джерелом нового знання;

2) *презентаційну* – представляють дослідника у науковому товаристві, показують його внесок у створення нового знання;

3) *оціночну* – оцінюють стан наукових досліджень з тієї чи іншої проблеми;

4) *комунікативну* – слугують способом спілкування дослідників

Залежно від обсягу викладеного матеріалу та спрямованості дослідження наукові статті поділяють на *дослідницькі та оглядові*.

У *дослідницькій* статті автор розгорнуто подає результати свого наукового дослідження та репрезентує нові наукові знання.

Оглядові статті вважаються науковими за наявності в них аналізу та/або узагальнення матеріалів дослідження за певною тематикою, а також обґрунтованих висновків та рекомендацій.

Наукові статті пишуться лаконічно, чітко, зрозуміло, грамотно з точки зору подання тексту та унікальності за змістом. Слова і речення мають бути

логічно побудовані, думки структуровані і завершені. Це важливі умови наукової цінності статті та відображення професійного рівня автора.

Публікація наукових статей передбачає надання перевіреної, абсолютно доведеної інформації, отриманої з декількох джерел.

Структура наукової статті:

Базисно структура наукової статті має такі компоненти:

- *назва, автор(и), анотація, ключові слова;*
- *постановка проблеми:* аналіз останніх публікацій (українських та зарубіжних) з теми, актуальність роботи, обґрунтування, чому дана тема потребує докладного розгляду;
- *мета статті;*
- *виклад основного матеріалу;*
- *методи, результати та їхній аналіз;*
- *висновки і перспективи подальших досліджень;*
- *список використаних джерел.*

Анотації і ключові слова є обов'язковими компонентами статті (виконуються мовою оригіналу та ще кількома мовами, наприклад, англійською на вимогу редакції). Таким чином, структура наукової статті чітко визначена, і наведений перелік компонентів є обов'язковим до виконання.

Компоненти наукової статті

Заголовок, прізвища автор(ів), назви організації(й), адреси, e-mail адреси

Насамперед визначають *заголовок (назва) статті*, який є дуже важливим елементом. За назвою судять про статтю в цілому, тому вона має повністю відображати її зміст. Правильніше буде остаточний варіант назви наукової статті сформулювати після її написання, коли вже повністю буде зрозумілою її сутність та основна ідея.

Основними вимогами, яких потрібно дотримуватися під час визначення *заголовка* статті є такими: заголовок має бути інформативним, повним, без скорочень, без аббревіатур, без сленгів та транслітерацій (перекладів з іншої

мови). Це також стосується авторських резюме (анотацій) та ключових слів. Назву статті не беруть у лапки і не ставлять крапки наприкінці.

Список авторів містить перелік науковців, які долучилися до планування, накопичення даних чи інтерпретацію результатів, а також писали або перевіряли й редагували рукопис, і згодні з останнім варіантом рукопису статті. Імена авторів повинні бути доповнені зазначенням їхнього місця роботи (під час дослідження) і фактичною адресою автора, за якою можна листуватися. Місце роботи автора(ів) необхідно вказувати для одержання повної інформації щодо наукової діяльності установи, де працюють науковці.

Прізвища автора(ів) обов'язково перекладають англійською мовою за допомогою міжнародної системи транслітерації.

Анотація, ключові слова

Анотація повинна стисло пояснювати, чому було проведене дослідження (*обґрунтування*), на які питання отримані відповіді (*мета*), яким чином було проведене дослідження (*методи*), що виявлено (*результати*: головні дані, взаємозв'язки між ними), а також включати інтерпретацію й *висновки*. Анотація повинна відбивати зміст статті, включаючи всі ключові слова, оскільки для більшості читачів вона буде головним джерелом інформації

Анотація виконує такі функції:

- дає змогу визначити основний зміст (сутність) документа і вирішити, чи читати повний текст статті;
- використовується в інформаційних, зокрема, автоматизованих системах для пошуку (конкретних) документів та інформації.

У наукових журналах анотацію подають обов'язково англійською мовою. Це пов'язано з тим, що для учених із-за кордону єдиним джерелом інформації щодо змісту статті та викладених у ній результатів є англійська анотація.

Ключові слова дають змогу знайти статтю за певною темою.

Постановка проблеми (вступ), мета роботи

У вступі автори коротко знайомлять читача з темою дослідження, сучасним станом наукових розробок у обраній галузі відповідно до наукової

літератури (мінімум 5 згадок/покликань на джерела інформації), визначають важливі аспекти проблеми, що не знайшли достатнього вирішення та висвітлення, пояснюють необхідність проведення дослідження конкретного питання і таким чином обґрунтовують його актуальність, новизну, формулюють *мету роботи* та головні завдання. Формулювання мети повинно бути чітким та конкретним, без скорочень та покликань на інші роботи. Слід враховувати, що дослідження – це стан на шляху досягнення мети, а не мета.

Основний матеріал, методи, методика

У цьому розділі автори ґрунтовно описують методи та засоби, за допомогою яких вони досягали наукових результатів.

Методологічне підґрунтя наукової статті – важлива принципова позиція дослідника, яка дозволяє ретельно описувати застосовані методи та вказувати, яких результатів вдалося досягти завдяки застосуванню того чи іншого методу наукового дослідження.

Методи розкриваються максимально детально, щоби відтворити хід дослідження. *Метод* – це спосіб пізнання, дослідження явищ природи, сукупність прийомів чи операцій практичного або теоретичного розкриття дійсності, підпорядкованих вирішенню конкретного завдання. У загальному розумінні метод – це спосіб досягнення поставленої мети і виконання завдань дослідження. Він дає змогу відповісти на запитання – як пізнавати.

Методика є сукупністю методів, прийомів проведення будь-якої наукової роботи. Методика дослідження – це система правил використання методів та прийомів. Вибір методів дослідження залежить від характеру фактичного матеріалу, умов і мети дослідження.

Результати, аналіз

У цьому розділі статті необхідно подати результати проведення дослідження, здійснити їхню інтерпретацію. Проаналізувати власні результати, підкреслюючи обмеження їхнього застосування, відповідаючи на запитання цього дослідження та порівнюючи їх з результатами інших науковців за тематикою статті. Проінформувати щодо наявного впровадження результатів та можливих перспектив, запропонувати подальші напрямки досліджень.

Висновки

У висновках необхідно узагальнити головні результати дослідження, підкреслити теоретичне та практичне значення отриманих результатів і досягнутої мети.

Висновки доповнюються пунктом щодо перспектив подальших наукових досліджень. Висновки не повинні бути перенасиченими та дублювати окремі положення з тексту.

Список використаних джерел

Покликання на використані джерела – це бібліографічний список, в якому згадуються джерела інформації, використані під час написання статті. Вони повинні бути процитовані у самій статті і відображені в списку використаних джерел в порядку згадування у тексті. Необхідно уникати цитування непотрібних авторів, а тим більше вносити до списку неопубліковані джерела інформації.

Список покликань дає змогу оцінити, наскільки автор ознайомлений з сучасними працями науковців, а також запобігає плагіату. Оскільки стаття є відносно невеликою за обсягом науковою працею, кожне покликання має бути вивірене і обґрунтоване. Надмірна кількість покликань на джерела знижує роль автора статті; занадто мале число покликань навіює відчуття надмірної самовпевненості автора.

Кожній надрукованій статті присвоюють ідентифікатор DOI.

DOI або ідентифікатор цифрового об'єкту – це номер електронного документа в мережі інтернет, завдяки якому суттєво спрощується пошук і використання інформації. Простіше кажучи, це посилання на конкретний інформаційний об'єкт.

Ідентифікатор надає видавець, тобто організація, яка розмістила наукову статтю.

Посилання складається з двох частин – префікса і суфікса, в які входять як цифри, так і букви кириличного формату. Префікси ідентифікують видавця, а суфікс – це номер об'єкта (автора статті). Суфікс завжди унікальний.

Для чого потрібне присвоєння DOI

В наукових колах до джерел інформації ставляться досить вимогливо, оскільки під час використання в процесі роботи будь-якого факту необхідно перевіряти його достовірність. При вивченні суперечливих і глибоких питань, таких фактів, а відповідно і джерел інформації можуть бути тисячі. Саме з цієї причини з'явилася необхідність в захищеній системі зберігання статичних об'єктів, які не можуть бути видалені або перенесені.

Існує ряд причин, за якими зазначений формат доступу до матеріалів став найбільш популярним.

Основними з них є:

- гарантія збереження інформаційного документа; на відміну від сайтів або електронних бібліотек, цифрові об'єкти з ідентифікатором завжди будуть розміщені на місці реєстрації;
- універсальність, зручність та безпека зазначеного ідентифікатора;
- позитивний вплив на репутацію автора та видавця, оскільки за допомогою ідентифікатора наукові статті розміщують у каталогах бібліотек та відтворюються у світових науко метричних базах даних Scopus і Web of Science/

Як наукова стаття отримує DOI

Для присвоєння ідентифікатора цифрового об'єкта науковому контенту, видавець укладає угоду з реєстраційним агентством Crossref (об'єднання видавців наукових публікацій) або з його фінансуючою установою. Дане агентство приймає на себе ряд зобов'язань, серед яких:

- підтримка працездатності серверів, на яких розміщуються матеріали видавця;
- безстрокове зберігання об'єктів і забезпечення вільного доступу до них з боку третіх осіб;
- зобов'язання ніколи не змінювати DOI об'єкта, оскільки це призводить до того, що старе цитування стає неактивним.

Приклад оформлення бібліографічного опису наукової статті, якій присвоєно цифровий ідентифікатор DOI:

Скуратовська Д. В. Шляхи покращення витрат на управління / Скуратовська Д. В. // Інтернаука. – 2016. – № 6. DOI: 10.21267/IN.2016.6.2294

Як написати наукову статтю

Написання наукової статті – процес творчий. Необхідно ретельно вивчити та проаналізувати інформаційні джерела, зробити висновки. Перш, ніж почати писати статтю слід дати відповідь на питання: яку проблему допоможе розв'язати моє наукове дослідження?

На що варто звернути увагу під час написання статті? Перед тим, як розпочати письмове оформлення наукової статті, дотримуйтеся таких настанов:

1. **Грамотність.** Ви повинні грамотно та логічно викласти академічний текст.

2. **Унікальність інформаційного матеріалу.** Не можна копіювати тексти робіт інших авторів (це є плагіатом), не можна дублювати інформаційний матеріал, який вже був кимось написаний чи надрукований.
3. **Оформлення.**

Після завершення написання тексту необхідно перевірити:

- наявність граматичних помилок;
- точність фактичних даних;
- послідовність, логічність викладу тексту;
- унікальність тексту;
- дотримання структури статті;
- дотримання вимог до оформлення.

Реферат – це студентська наукова робота, що містить детальний огляд тієї чи іншої теми, проблеми, явища чи поняття.

Реферат пропонують як домашнє завдання, щоби студенти самостійно сформували навички пошуку, аналізу, синтезу, накопичення, упорядкування та укладання великих масивів інформації, опанували науковим стилем написання академічних текстів.

Реферат же, як правило, присвячений вузькій конкретній темі. Реферативне висвітлення включає стислий переказ, відображення ключових ідей, а тому базується переважно на одному, двох, трьох джерелах інформації.

Реферат, на відміну від наукової статті, не містить наукової новизни, оскільки є оглядом/аналізом вже наявних джерел, знань та наукових висновків інших дослідників. Відтак, цей формат є навчальним для викладу наукової думки та вміння її викладати аналітично, стилістично з дотриманням наукових канонів написання академічного тексту.

Структура реферату

Усі реферати мають однакову структуру: *вступ, основна частина і висновки*. Водночас у рефераті є також формальні розділи: *титульний аркуш, зміст, план та список використаних джерел*.

Титульний лист містить назву закладу вищої освіти, предмету або дисципліни, тему, автора та наукового керівника роботи, а також рік написання. Зразки оформлення титульних аркушів рефератів зазвичай рекомендують викладачі.

У вступі студент викладає актуальність теми, називає дослідників, які вивчали дану тему та визначає, яку мету та завдання ставить перед собою, готуючи реферат. У вступі також коротко описує структуру та зміст своєї роботи.

У розділі „Зміст” чи „План реферату” необхідно зазначити інформацію про контент реферату із вказаними сторінками. Важливо пам’ятати, що *зміст* є обов’язковим розділом реферату.

Основна частина реферату розкриває повністю зміст теми із покликаннями на наукові дослідження.

Висновки підбивають результати дослідження, які розглядалися у рефераті.

До *списку використаних джерел* додають джерела, які були проаналізовані та використані під час написання реферату. Важливо пам’ятати, що до списку додають ті дослідження, що цитувалися у рефераті.

Поради щодо написання реферату

Дотримуйтеся формальних вимог до оформлення та складання реферату. Під час аналізу інформаційних джерел здійснюйте цитування та покликання на інформаційне джерело для запобігання плагіату. Формуйте навички аналітичного та критичного мислення, текст реферату пишть своїми словами з дотриманням наукового стилю мовлення без орфографічних, стилістичних та фактологічних помилок.

Звертайте на вимоги оформлення наукового тексту. Зазвичай текст друкують на форматі А4, 14 кеглем, шрифт – Times New Roman. Інтервал між рядками – 1,5, вирівняйте полів: нижнє та верхнє – 2 см, зліва – 3 см, а справа – 1. Відступ для абзацу – 1,25. Текст реферату необхідно вирівняти по ширині, а титульний аркуш та заголовки розділів – по центру.

Кожний новий розділ необхідно починати з нової сторінки, кожна сторінка має бути пронумерована, окрім титульного аркушу (нумерація реферату починається з 2-ї сторінки). Покликання на джерела інформації слід складати відповідно до вимог Державних стандартів України, за алфавітом прізвищ чи назв. Згадувати цитовані джерела у тексті необхідно за допомогою квадратних дужок з додаванням номеру зі списку використаних джерел.

Структура доповіді

Доповідь – це різновид наукового, науково-популярного чи науково-навчального стилю, що орієнтована на усний виступ перед аудиторією. Це фіксація виступу за допомогою заздалегідь написаного тексту.

Будь-яка доповідь має письмове оформлення, яке може бути досить вільним або чітко регламентованим. Все залежить від мети та тематики заходу – наукова конференція, нарада, семінар тощо.

Доповідь є підсумком проведених наукових досліджень і на відміну від реферату, є більш розгалуженою за тематикою і проблематикою. Вона може охоплювати як галузь певної науки в цілому, так і кілька її напрямів. Хоча ці жанри не сильно різняться за обсягом.

Доповідь має певні ознаки, що вирізняють її з-поміж інших жанрів. Це насамперед:

- відповідність методології наукової сфери, до якої належить доповідь;
- використання певного наукового методу;
- чітка структурованість;
- покликання на наукові джерела інформації;
- використання наукової термінології.

Як написати наукову доповідь

Підготовку до написання наукової доповіді треба починати заздалегідь. Для початку визначитися з темою, яка є цікавою та зрозумілою. Далі – за подібним алгоритмом:

- скласти план;
- записати найважливіші тези;
- знайти джерела інформації на тему, що вас цікавить і яку потрібно розкрити;
- проаналізувати знайдену інформацію, виокремити головне;
- доповнити доповідь прикладами, фактами, цифрами, цитатами (за необхідності);

- написати текст з урахуванням наукового стилю мовлення, перевірити його на правильність структурно-логічного зв'язку та стилістичного забарвлення;
- скласти список використаних джерел;
- перечитати текст вголос для визначення часу (загалом дозволяють виголошувати наукову доповідь в межах 10 хв);
- з'ясувати, чи достатньо володієте ви обраною для доповіді темою у разі додаткових чи уточнюючих запитань після виголошення доповіді на аудиторію слухачів;
- здійснити тренінг виголошення доповіді, дивлячись у зал, без підглядання у текст з дотриманням вимог до міміки, жестів та дихання;
- здійснити тренінг можливостей коментувати та аргументувати власну думку щодо обраної теми доповіді та її розкриття.

Розрізняють два основних способи складання наукових доповідей. Перший – формулювання тез з послідовним написанням на їх основі доповіді та редагуванням для розміщення в науковому збірнику. Другий спосіб полягає у написанні повноцінного тексту для друкування та виокремлення з нього ключових тез для виголошення на аудиторію.

Як оформити наукову доповідь

Доповідь повинна містити такі елементи:

- **титульний аркуш** – назва, зазначення імені, прізвища автора та викладача;
- **зміст** – перелік назв розділів;
- **вступ** – частина, яка обов'язково повинна містити інформацію про актуальність, практичну цінність та мету доповіді. За обсягом він займає 5-10% від загальної кількості сторінок. Вступ можна не оформлювати в окремий розділ;
- **основна частина** – присвячена головній темі дослідження. Доповідь зазвичай супроводжується додатковим ілюстративним матеріалом – презентаціями, зображеннями, схемами, діаграмами. Тож під час

презентації необхідно тезово подавати найважливішу інформацію, а також додавати коментарі до інфографіки;

- **висновки** – підсумкові тези по кожному з розділів або загальне підбивання підсумків. Вони мають бути чіткими і лаконічними. За обсягом – не більше 10% від загальної кількості сторінок. Висновки також можна не оформлювати як окремий розділ;
- **список використаних джерел** – список з прізвищами авторів та назв їх праць, яких ви цитували у тексті. Пам'ятайте, що академічні тексти ретельно перевіряють на ознаки плагіату, тож вкажіть усі використані вами джерела та належно цитуйте авторів цих джерел.

За обсягом усний виклад має охоплювати 10 хв.

Науковий стиль доповіді має бути таким:

- дотримання логічної послідовності викладу;
- однозначність, точність формулювань, висока інформаційна насиченість, доказовість тверджень;
- для більш стислої і наочної подачі інформації використовувати таблиці, схеми, діаграми тощо, які варто презентувати окремо за допомогою слайдів;
- подача переліків у вигляді маркованих чи нумерованих списків;
- застосування наукової термінології та мінімум абстрактної лексики;
- вживання мовних кліше з вказівками на джерело повідомлення та на відображення причинно-наслідкових зв'язків, безособових дієслівних форм, дієприкметникових зворотів, складних синтаксичних конструкцій;
- уникання особових займенників, емоційно-образних слів та зворотів, художніх епітетів і порівнянь;
- можлива наявність цитат з інших наукових праць.

! Особливу увагу приділяйте оформленню бібліографії у списку використаних джерел. Кожне джерело зазначаєте за зразком: ініціали і прізвища автора (-ів), назва видання, місто, видавництво (без лапок), рік видання, загальна кількість сторінок. У журнальних статтях вкажіть: автора,

назву статті, назву журналу, рік, номер та міжсторінковий інтервал, де розміщена стаття.

Список використаних джерел:

1. Городжа Л. В. Наукова стаття: як написати та опублікувати / Л. В. Городжа. – Київ, 2020. – 49 с.
2. Інтернетнаука [Електронний ресурс]. – URL: <https://www.inter-nauka.com/ua>
3. Орещенко А. В. Наукова стаття: особливості викладення матеріалу [Електронний ресурс]. – URL: <http://martimes.inf.ua/>